

2023-04-13
S2023/01363 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Statens beredning för medicinsk och
social utvärdering
Box 6183
102 33 Stockholm

Uppdrag att förbättra förutsättningarna för fler placeringar i förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att öka kunskapen om förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer samt att förbättra förutsättningarna för fler placeringar i förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer.

Socialstyrelsen och SBU ska när uppdraget utförs vid behov inhämta kunskap och erfarenheter från berörda myndigheter, kommuner, civilsamhällesorganisationer (inkl. barnrättsorganisationer) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Barnrättsperspektivet ska genomgående beaktas under uppdragets genomförande.

Socialstyrelsen och SBU ska senast den 29 februari 2024 lämna en gemensam delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Myndigheterna ska även lämna en gemensam delredovisning senast den 28 februari 2025.

Socialstyrelsen och SBU ska senast den 31 mars 2026 lämna en gemensam slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2023 använda 1 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetår 2023 uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 4 Utvecklingsmedel.

För uppdraget får SBU under 2023 använda 1 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetår 2023 uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 5 Övriga utvecklingsmedel.

Medlen till SBU betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2023.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2024 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Det finns flera olika sociala insatser som kommunen kan erbjuda för ett barn eller en ungdom som är i behov av en placering utanför hemmet.

Familjehemsvård är den vanligaste placeringsformen när ett barn eller en ungdom inte kan bo kvar hemma. De barn och unga som placeras utanför hemmet kan ha olika behov av vård, omsorg och stöd från både familjehemmet och socialtjänsten. För att differentiera familjehemsvården finns det flera olika typer av kvalificerade familjehemsinsatser med särskilda insatser som kan komplettera en placering i familjehem. Det kan exempelvis handla om att kommunen eller en annan aktör ger särskilt stöd till familjehemmet och stöd- och behandlingsinsatser till barnet eller den unge utanför familjehemsvården. Familjehem som får förstärkt stöd och handledning, t.ex. från en konsulentverksamhet, kan benämnas förstärkta familjehem.

Barn och unga med allvarliga beteendeproblem kan också placeras i s.k. behandlingsfamiljer. Det finns ett fåtal sådana verksamheter för barn och unga med stora omsorgsbehov (SBU Rapport 279/2018). Behandlingsfamiljer är för närvarande inte en reglerad placeringsform. De privata verksamheter som finns bedrivs enligt socialtjänstlagen (2001:453). Det kan vara fråga om tillstånd för hem för vård eller boende (HVB) med ett kombinerat tillstånd för att bedriva konsulentverksamhet (för stödet till familjehemmet) och öppen verksamhet (för insatserna till barnet eller den unge). Utgångspunkten för en placering i en behandlingsfamilj är att insatsen

ska vara tidsbegränsad. Föräldrarna i behandlingsfamiljen är utbildade och ingår i det behandlingsteam som finns runt barnet eller den unge. I behandlingsteamet ingår exempelvis ungdomsterapeut som ger barnet eller den unge stöd och familjeterapeut som arbetar med ursprungsfamiljen. Socialstyrelsen rekommenderar metoden Treatment Foster Care Oregon (TFCO), som är förstärkt familjehemsplacering för barn mellan 12–17 år med allvarliga beteendeproblem (Metodguiden TFCO). Enligt Socialstyrelsen minskar TFCO i högre grad normbrytande beteende och kriminalitet hos barn än exempelvis placering i institutionsvård.

Placering i familjehem är en viktig del av vårdkedjan inom den sociala barn- och ungdomsvården och kan både vara ett alternativ till, och en lämplig placering efter en placering på institution. Det råder brist på familjehem och det finns ett generellt behov av fler familjehem för att både kunna ta emot barn och ungdomar akut och för mer långsiktiga placeringar. Kvalificerade familjehemsinsatser, såsom TFCO, rekommenderas av Socialstyrelsen som ett alternativ till institutionsvård.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen ska kartlägga användningen av förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer i Sverige. Inom ramen för kartläggningen ska myndigheten beskriva och analysera omfattningen av placeringarna, rekrytering av dessa förstärkta familjehem samt vilka barn och ungdomar som får tillgång till kvalificerade insatser i kombination med placering i familjehem. Kartläggningen ska också innefatta hur stödet kommunerna idag ger under placeringen till förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer är utformat och genomförs. Socialstyrelsen ska även undersöka och analysera hur förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer upplever insatsen och hur den påverkar familjen. SBU ska ta fram ett kunskapsunderlag avseende de arbetssätt och metoder som används inom ramen för kvalificerade familjehemsinsatser. SBU ska vidare analysera och beskriva vilka komponenter som ingår i de olika insatserna och, i den mån det finns vetenskapligt underlag med tillräckligt hög tillförlitlighet, hur de olika komponenterna påverkar resultaten av de kvalificerade familjehemsinsatserna.

Socialstyrelsen ska utifrån kunskapsunderlagen skapa och genomföra kunskapsstödande insatser, stöd och aktiviteter samt i samverkan ge stöd kring förstärkt familjehemsvård. Kommunerna kan ha olika förutsättningar

att bedriva och upphandla olika typer av förstärkt familjehemsvård. I mindre kommuner, där förstärkta familjehem sällan upphandlas, kan möjligheterna att kontrollera kvaliteten i verksamheten och bedriva ett systematiskt utvecklingsarbete vara sämre. Socialstyrelsen ska vid behov föreslå åtgärder för att stärka och utveckla samverkan med och mellan kommuner när det gäller förstärkt familjehemsvård.

Socialstyrelsen och SBU ska vidare beskriva vilka förutsättningar som behöver finnas för att möjliggöra fler placeringar i förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer. Socialstyrelsen ska sprida kunskap och exempel till kommunerna om dessa förutsättningar i syfte att öka användningen av familjehem med kvalificerat stöd.

Regeringen beräknar att 3 000 000 kronor kommer att avsättas för Socialstyrelsens uppdrag för 2024 och 4 000 000 kronor för 2025 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget. Vidare beräknar regeringen att 2 000 000 kronor kommer att avsättas för SBU:s uppdrag 2024 och 1 000 000 kronor 2025 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Camilla Waltersson Grönvall

Axelina Hedenskog

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Justitiedepartementet/Krim, PO
Finansdepartementet/BA, SFÖ, OFA K